

Korczak Bulletin jrg. 13 nr. 2 maart 2026

De hulp van kinderen is voor een opvoeder onontbeerlijk, onder voorwaarde dat deze steeds wordt onderworpen aan een zorgvuldige controle en onder voorwaarde dat er regelmatig gewisseld wordt. Want alleen zo kun je vermijden dat je jonge medewerkers de baas gaan spelen. Macht maakt slecht!

(UIT: J. Korczak, Hoe houd je van een kind)

Dit Korczak Bulletin is ook te vinden op onze website:

Macht maakt slecht.

Korczak wilde zijn kinderen al vroeg bijbrengen dat macht niet is om te heersen, maar om te dienen. In het weeshuis werd stap voor stap een democratische samenleving opgebouwd, met rechten voor kinderen, respect voor iedereen, *zorgvuldige controle.... Want macht maakt slecht!* In onze taal kennen we het gezegde 'macht corrupteert'.

Alle kinderen kregen taken en Korczak noemt hen dan ook 'mijn medewerkers' in plaats van leerlingen of pupillen. Iedereen is belangrijk in deze gemeenschap en alle taken zijn even belangrijk. Korczak zelf voelde zich ook niet te groot om zo nu en dan op z'n knieën samen met de kinderen de vloer te schrobben. Mocht je al een 'machtige' positie hebben, dan heb je die gekregen om dienstbaar te zijn aan elkaar.

Er werd in het tehuis ook een 'rechtbank' geïnstalleerd, waarin kinderen elkaar en ook volwassenen ter verantwoording konden roepen. *"Elk kind heeft er recht op dat zijn problemen ernstig genomen worden en dat ze rechtvaardig worden opgelost. De rechtbank is niet de gerechtigheid zelf, maar moet naar gerechtigheid streven; de rechtbank is niet de waarheid, maar verlangt naar de waarheid."* (J. Korczak, *Hoe houd je van een kind*. Amsterdam 1984, p. 228). Niet het recht van de sterkste geldt, maar respect voor elkaars vrijheid, voor het recht om te mogen zijn wie je bent.

Je mocht wensen dat huidige politici en machthebbers in zo'n pedagogische omgeving waren opgegroeid. Misschien dat wij dit de kinderen van nu mee kunnen geven zodat er ooit een wereld komt waarin niet het recht van de sterkste geldt, maar macht gebruikt wordt om te dienen...

IKA conferentie Düsseldorf

Op 4 en 5 februari werd de conferentie van de International Korczak Association (IKA) in Düsseldorf gehouden. Vertegenwoordigers uit diverse landen waar Korczak-organisaties actief zijn waren aanwezig. Namens de Nederlandse Korczakstichting verzorgden Hélène Dongelmans en Arie de Bruin een inleiding over Inclusief Onderwijs en de Vreedzame School.

Zie voor een verslag: bijlage 2

Nationale Onderwijsfilmmaand bij NIVOZ

Gedurende de maand maart wordt in het Dokhuis (Doklaan 1) te Rotterdam de Nationale Onderwijsfilmmaand gehouden, een inspirerende reeks filmavonden voor leraren, schoolleiders, pedagogen en iedereen die gelooft in onderwijs dat verbindt en nieuwe perspectieven opent. Op 4, 11, 18, 22 en 28 maart worden er films en documentaires vertoond en besproken. **Zie voor nadere informatie:** [nationale-onderwijsfilmmaand](https://nationale-onderwijsfilmmaand.nl/) en <https://filmeducatie.nl/>

Jaarverslag 2025

Tijdens de bestuursvergadering van 17 maart is het Jaarverslag 2025 officieel vastgesteld. We kunnen terugkijken op een mooi jaar met vele activiteiten. Financieel zijn we gelukkig ook een gezonde stichting.

Om inzicht te krijgen in onze activiteiten en het financiële reilen en zeilen van onze stichting kun je het verslag hier downloaden [JAARVERSLAG-2025.pdf](#)

Carola Schouten met schoolkinderen naar Westerbork

Evenals haar voorganger Aboutaleb bezoekt burgemeester Carola Schouten jaarlijks met een aantal schoolklassen uit Rotterdam kamp Westerbork. De leerlingen (PO groep 7/8 en VO groep 1/2) doen i.s.m. het Stadsarchief en het Joods Kindermonument onderzoek naar de achtergrond van enkele Joodse kinderen die vermoord werden.

Arie de Bruin van de Korczakstichting en medewerker van de werkgroep educatie van de stichting Joods Kindermonument Rotterdam vertelt de kinderen over de geschiedenis van Joodse Rotterdamse kinderen in de tweede wereldoorlog.

Onderwijsavond met Barend Last: AI eist zijn plek op, óók in het onderwijs.

stichting **nivoz**

NIVOZ organiseert weer een Onderwijsavond in Utrecht: Datum & tijd: Woensdag 8 april, 19:30-21:30 Locatie: Utrechts Stedelijk Gymnasium, Ina Boudier-Bakkerlaan 7, Utrecht

Wat betekent de opkomst van AI voor onze samenleving en meer in het bijzonder: voor ons onderwijs? Wat zijn implicaties ervan voor de rol van de onderwijsprofessional? En hoe gaan we om met de kansen, maar ook met de uitdagingen, twijfel en weerstand die deze technologische ontwikkeling met zich meebrengt en oproept? Samen met onderwijsdenker, schrijver en leraar Barend Last staan we tijdens de onderwijsavond op woensdag 8 april stil bij de impact van AI.

Korczak Studiereis

Er zijn nog plekken vrij voor de Korczak Studiereis naar Warschau en Treblinka die van 20 t/m 24 okt. 2026 gehouden wordt. Tijdens deze reis verkennen we de (historische) context van Janusz Korczak, waarmee zijn gedachtegoed en zijn inzet voor de rechten van het kind in een bijzonder perspectief komen te staan. Heb je interesse, download de [Korczakreis-folder](#), en meld je dan nu aan via info@korczak.nl

De Dag van de Leraar: 5 oktober 2026

Evenals vorig jaar wordt het boekje "Vandaag is het jouw dag" weer in de aanbieding gedaan voor scholen, schoolbesturen en andere organisaties om dit cadeau te kunnen geven bij de Dag van de Leraar (5 oktober) of bij andere gelegenheden. Voor 1 juli besteld: dan betaal je slechts € 10,—. en wordt het gegarandeerd op tijd in september geleverd. Bovendien zijn er aanzienlijke kortingen bij grotere aantallen.

Het boekje met gedichten van Arie de Bruin en illustraties van Len Munnik wordt uitgegeven door "Levendig Uitgever": de opbrengsten komen ten goede aan het werk van de Janusz Korczak Stichting.

Bestellen kan via info@korczak.nl en via: Vandaag-is-het-jouw-dag.html (Daar geldt ook de prijs van € 10,—) **Zie bijlage 4**

Niet voor spek en bonen

Elk kind is al een burger
nu en niet pas later
elk kind is al een mens
van het zuiverste water

het hoort erbij
echt serieus
en niet slechts als een wassen neus
bij de wereld
onverbloemd
wat je samenleving noemt

zij leven
niet voor spek en bonen
geef kinderen een echte plek
een plek waar zij nu wonen
en niet pas later
elk kind is al een mens
van het zuiverste water.

Kinderen vormen procentueel een groot deel van de mensheid, van de bevolking, de natie, de ingezetenen, de medeburgers - ze zijn vaste partners.
(Janusz Korczak) 2007 p.155)

Honderd kinderen, dat zijn honderd medewerkers, die de orde bewaren en in het huishouden helpen; dat zijn honderd verschillende niveaus, honderd gradaties van kracht, van vaardigheid, van temperament, van karakter, van goede wil en van onverschilligheid. (Korczak 1984/1986, p. 222)

boekentips

1. Vrouwen in duistere tijden. Auteur: Alicja Gescinska. Uitg. De Bezige Bij. ISBN 9789403133843

‘Indien het kwaad intrinsiek in de mens zit, dan ook het goede. En precies daarover gaat dit boek. Het is een aanklacht tegen het kwaad en een ode aan het goede waartoe de mens in staat is.’

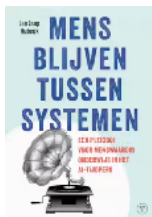
De auteur neemt de lezer mee op een woelige en filosofische reis door de vorige eeuw. In tien biografische portretten laat ze zien wat de mensheid kan leren van moedige vrouwen zoals Rosa Luxemburg, Edith Stein, Hannah Arendt, Etty Hillesum e.a. Met woord en daad bevochten zij de verdrukking, de ontmenselijking, de vernietigingsdrang uit hun tijd. Ze waren bakens van licht in de donkerste uren van de mensheid. Daar betaalden ze vaak een hoge prijs voor: van de dood in kampen tot een leven in ballingschap. Een indrukwekkend boek waarin ook Janusz Korczak voorkomt in het hoofdstuk over Etty Hillesum.

2. Het woord dat de dood verslaat. Auteur: Rob Riemen. ISBN 9789463824552

In vier essays laat Rob Riemen op indrukwekkende wijze zien hoe de recente Europese geschiedenis werd getekend door geweld en massahysterie en stelt daartegenover de schrijvers, dichters, filosofen, wetenschappers en kunstenaars die een grootheid vertegenwoordigen die niet door macht, maar door morele integriteit wordt gevormd. In het tweede essay (De vlag van de Hoop) wordt uitvoerig aandacht besteed aan het leven, werk en de dood van Janusz Korczak.

3. Mens blijven tussen de systemen. Auteur: Jan Jaap Hubeek. ISBN 9789083660035

Mens blijven tussen systemen — een pleidooi voor menswaardig onderwijs in AI-tijden verschijnt op 2 april bij Telos Uitgevers Uitgeverij.

In het onderwijs groeien dashboards, data en algoritmen razendsnel mee. Ze beloven grip, maatwerk en ontlasting. Maar wat gebeurt er als systemen langzaam bepalen wat belangrijk is, en wat niet meer meetelt?

Dit boek is geen handleiding met snelle oplossingen, maar een uitnodiging tot pedagogische reflectie. Het verkent de historische en filosofische lijnen achter maakbaarheidsdenken, laat de keerzijden van AI zien (van ongelijkheid tot de uitholling van relaties) en werkt toe naar een alternatief: pedagogische ruimte tussen systemen, waar aandacht, oordeel, ontmoeting en moed centraal staan.

4. Mag ik weg? Auteur: Jacques Vriens. ISBN 9789000390557

Weer een nieuw boek van de meester-schrijver Jacques Vriens (lid van het Comité van Aanbeveling van de Korczak Stichting). Een grappig, ontroerend en herkenbaar verhaal over alle grote en kleine problemen binnen een familie en hoe je daar als puber mee te dealen hebt. Voor iedereen die tijdens een familieweekend weleens denkt: Mag ik weg?! Uitgeverij Van Holkema & Warendorf 10 +

website tips

Kindercorrespondent

Tako Rietveld, de Kindercorrespondent is oprichter van The Youth News Foundation. Zie <https://theyouth.org/> Het belang van de stem van kinderen!!!

Jaren geleden verscheen ook een TedEx van Tako Rietveld die nog steeds actueel is en het beluisteren waard: <https://gritineducation.com/de-kindercorrespondent/>

De onderwijzer

Uitgeverij PICA brengt een gratis vrij toegankelijke digitaal tijdschrift uit voor iedereen die geïnteresseerd is in wetenschap en onderwijs, onder de titel "De Onderwijzer"

Zeker de moeite waard om te raadplegen: <https://www.deonderwijzer.com/>

De Blauwe Ton

Laat kinderen zelf spelen: Een website van de organisatie die zich inzet voor spelen in de natuur en risicovol spel. Een bron van inspiratie: <https://www.deblauweton.nl/>

Future: de Digi Doener

Een interessante site waarin gratis lessen zijn te downloaden voor het onderwijs om leerlingen wegwijs en weerbaar te maken in de digitale wereld. Ook mooie lesvoorbeelden voor Pabo's! Opgezet door een aantal enthousiaste onderwijzers. Zie: <https://futurenl.org/>

Jeugdhulp Voldoende Beschermd (JVB)

De commissie de Winter heeft jarenlang onderzoek gedaan naar geweld in de Jeugdzorg, vroeger en nu. In juni 2019 werd daar een schokkend rapport over uitgebracht met als titel: 'Jeugdzorg, Onvoldoende Beschermd'. Maar wat gebeurt er met de resultaten? Wie beschermt nu VOLDOENDE? JVB zet zich actief in om te zorgen dat er daadwerkelijk iets kan veranderen in de Jeugdzorg. <https://jvb2021.nl/>

Agenda

- 25 mrt. Amersfoort: workshop HU Ecologische Pedagogiek
- 26 mrt. Haagse Hogeschool PABO
- 7 april. Medewerking Joods Kindermonument Rotterdam
- 13 april. Medewerking bezoek R'damse scholen aan Westerbork
- 21 april Fontys HS Tilburg
- 18 mei Fontys HS Tilburg
- 28 mei Bestuursvergadering JKS
- 1-7 aug. Nash Dom kamp
- 20 t/m 24 okt. Korczakreis Warschau/Treblinka

Bijlage 1 De ander... een mens

Ik geef de bloemen water. Mijn kalende hoofd voor het raam - dat zou een goed doelwit zijn. Hij heeft een karabijn. Waarom staat hij daar zo rustig naar mij te kijken? Hij heeft nog geen bevel. Misschien was hij in het burgerleven dorpsonderwijzer, of notaris, of straatveger in Leipzig, of kelner in Keulen?

Wat zou hij doen als ik hem vriendelijk zou toeknikken of met de hand groeten? Misschien weet hij niet eens dat het is, zoals het is. Misschien is hij pas gisteren van ver gekomen...

(UIT: J. Korczak (red. R. Görtzen). *Dagboek in het ghetto van Warschau*. Amsterdam, 2001. p. 156)

In dit ontroerende stukje uit het dagboek van Janusz Korczak dat hij op 4 juli 1942 schreef (een maand voordat hij met de kinderen werd weggevoerd en in Treblinka vermoord) verplaatst hij zich in een Duitse soldaat die op wacht staat. Hij ziet niet de vijand, maar de ander als mens, niet een object maar een subject. Empathisch probeert hij zich in te leven in die man die daar staat met zijn geweer. Wat zal die denken? Zou die zich ook in kunnen leven... ach, wat mooi, een oude man die de bloemetjes nog water geeft.... Of ziet die slechts een object dat hij nu moet bewaken en straks moet afvoeren naar de dood? Helaas weten we maar al te goed hoe eenvoudig het is om de ander tot object te maken. Het begint vaak met taal. Eerst zijn het woorden: asielzoekers, illegalen, vluchtelingen, rotrussen, joden, iraniers, hamassers, arabieren, palestijnen, zij (niet wij), vijanden, targets. In de propaganda worden het al snel profiteurs, parasieten, criminelen, en sommige machthebbers schromen er niet voor om het insecten te noemen, of ratten, kakkerlakken. Uit de geschiedenis weten we waar dit toe leidt: als de mens tot object is gemaakt kun je alle humanitaire waarden vergeten en wordt het doden van mensen een industrieel proces. Dehumanisering begint vaak met taal waarmee het onmenselijke denken genormaliseerd wordt.

Met het gebruik van AI in oorlogen wordt dit allemaal nog veel eenvoudiger: het computerprogramma selecteert targets.... en het target is dit keer dat gebouw waar naar alle waarschijnlijkheid enkele vijandelijke leiders zitten... Het target is een object. Er blijken echter honderden meisjes in te zitten, waarvan er nu zeker 165 dood zijn... collateral damage... zoals in elke oorlog kinderen per definitie tot een soort "nevenschade" worden gerekend. Wie maakt zich druk om die duizenden kinderen in Soedan, in Gaza, in Oekraïne? De verleiding is heel groot om de ander niet meer als mens te zien maar als target, als object. Hoe kunnen we onszelf en onze kinderen wapenen om niet voortdurend in deze valkuil te stappen?

Edith Stein schreef ooit: *Empathie is een specifiek soort ervaring, gericht op een specifiek soort fenomenen: andere subjecten, mensen zoals jij. Je ervaart de ander niet louter als een fysiek gegeven, als lichaam (object), maar als subject met zijn eigen ervaringen. Ik kan andere mensen begrijpen 'als levende lichamen die tot een 'IK' behoren, die ervaren, denken, voelen en willen.* (A. Gescinska, *Vrouwen in duistere tijden*, Amsterdam 2025, p.118) Empathie is niet een emotionele reactie, maar een vaardigheid om de innerlijke leefwereld van de medemens te begrijpen, te kunnen 'invoelen'.

Die vaardigheid kun je oefenen. Niet voor niets hechtte Korczak groot belang aan drama en theater, fantasie en verhalen. Een prachtig voorbeeld van empathisch denken vinden we in zijn boek *Als ik weer klein ben*, waarin hij beurtelings in de huid van een kind kruipt en in die van de volwassen opvoeder. (J. Korczak. *Als ik weer klein ben*. Uitg. Bijleveld Utrecht, 1984)

In dezelfde tijd dat hij bovenstaand stukje schreef in zijn dagboek, voerde hij in het weeshuis met de kinderen een theatervoorstelling op over een jongetje dat zwaar ziek was en ging sterven ("The Post Office", een beroemd toneelstuk uit 1912 van de Indiase Nobelprijswinnaar Rabindranath Tagore). In het theaterstuk wordt de dood verkend, misschien als een soort bevrijding. Ook de beperkingen van het fysieke leven en de vrijheid van de ziel komen aan de orde. Zo liet hij de kinderen empathisch invoelen en bereidde hij hen voor op het naderend noodlot.

Korczak bleef de vijand als mens zien, zelfs in de dramatische omstandigheden in het ghetto. Hij schrijft: *Wanneer deze oorlog voorbij is, zal ik me ook inzetten voor het lot van de Duitse kinderen...*

Helaas kon hij dat niet meer, maar zijn oproep om ieder kind, ieder mens met respect tegemoet te treden, inspireert ons iedere dag.

Zie: <https://thewire.in/history/rabindranath-tagore-warsaw-concentration-camp>

In a Warsaw ghetto orphanage, Janusz Korczak and his children staged Tagore's The Post Office in the final days before mass deportations to the Treblinka death camp began.

An illustration with images of (clockwise from the top left) Tagore and others performing *Dakghor*, Janusz Korczak's children

Bijlage 3 De wereld om mij heen

(een gedicht van **Evelien Beckers, groep 8 BS Nieuwer Amstel, Amstelveen**
in *De wereld om mij heen*, Vianen 1993)

De wereld om mij heen
Is zo gekleurd met dingen,
dat ik het af en toe
wel uit kan zingen.

De wereld om mij heen
is soms nat, soms droog,
en soms, soms
is er een regenboog.

Maar in de wereld om mij heen
is het niet altijd fijn,
sommigen hebben verdriet
sommigen hebben pijn.

Mensen lijden honger
of gaan dood,
omdat ze water dronken
uit de sloot...

Ik probeer hiermee te zeggen
wees op alles voorbereid,
dan schrik je niet zo erg
als er iets gebeurt wat je spijt.

De wereld om mij heen
is soms zwart, soms groen,
maar ik raad je aan,
niet al te pessimistisch te gaan doen!

Evelien Beckers, groep 8 (in 1993)

Bijlage 4

Wat zullen we dit jaar geven met de dag van de leraar...?

of in het kerstpakket, voor Sinterklaas, een verjaardag... of zomaar omdat we al onze leraren in het zonnetje willen zetten....

Je hoeft niet verder te zoeken voor een prachtig presentje voor het personeel van je school of de medewerkers van alle scholen binnen het bestuur. Het komt direct na de zomervakantie opnieuw op de markt.

Het boekje kost slechts € 10,—

Bovendien ontvangt je bij grotere bestellingen nog extra korting.

- 10 % korting bij 30 - 250 exemplaren
- 25% korting bij 250 of meer exemplaren

Voor 1 juli besteld, dan ben je er zeker van dat het in september ruimschoots voor 5 oktober (Dag van de Leraar) wordt afgeleverd.

Bestellen kan via: info@korczak.nl en via Vandaag-is-het-jouw-dag.html

De beste leraar

Wie was dat in jouw leven
wie was die juf of meester
die jou precies kon geven
wat je echt nodig had
dat beetje zelfvertrouwen
waar je op kon bouwen?

Was dat die juf die om jou gaf
en die in jou geloofde
die man of vrouw
die jou belofde
dat jij mocht zijn wie je echt was
ook al liep je uit de pas?

Al woonde je in een arme wijk
bij haar voelde je je rijk
zij sprak nooit over achterstand
zij liet elk bloempje bloeien
zij gaf jou het respect
waarop jij steeds kon groeien.

"If you can read this,
thank your teacher ..."

Zij-instromer

Daar sta je dan
in één klap leraar
en nog lang niet klaar, maar
ze noemen jou al juf, meester of mijnheer
jij behoort nu tot hun invloedsfeer....

.....

Groep drie

Vijftig ogen
kijken naar jou
die man of vrouw
dat bijzondere wezen
dat hen dit jaar
het geheim gaat leren
van letters en van lezen

.....

Een paar fragmenten uit het boekje van onderwijsman Arie de Bruin met mooie illustraties van cartoonist Len Munnik. Ook in 2026 komt het weer op de markt.

Bovendien steun je hiermee het prachtige werk van de Janusz Korczak Stichting die zich inzet voor de Rechten van het Kind! (zie www.korczak.nl)

Een prachtig cadeau vol gedichten, columns en rake citaten van Korczak over kinderen en opvoeden. Iedereen die in het onderwijs werkt als leraar bij kleuters of pubers, conciërge, directeur, onderwijsassistent, groepsleider in kinderopvang zal zich herkennen...